

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Gülsüm KÖROĞLU

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ ÇALIŞANLARININ GENETİĞİ DEĞİŞTİRİLMİŞ
ORGANİZMA ALGISI

İktisat Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2019

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Gülsüm KÖROĞLU

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ ÇALIŞANLARININ GENETİĞİ DEĞİŞTİRİLMİŞ
ORGANİZMA ALGISI

Danışman

Prof. Dr. Ahmet BAYANER

İktisat Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2019

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Gülsüm KÖROĞLU'nun bu çalışması, jürimiz tarafından İktisat Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Selim ÇAĞATAY (İmza)

Üye (Danışmanı) : Prof. Dr. Ahmet BAYANER (İmza)

Üye : Doç. Dr. Fatma Handan GİRAY (İmza)

Tez Başlığı:	AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ ÇALIŞANLARININ GENETİĞİ DEĞİŞTİRİLMİŞ ORGANİZMA ALGISI
-----------------	--

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 17/06/2019

Mezuniyet Tarihi : 25/07/2019

(İmza)
Prof. Dr. İhsan BULUT
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ ÇALIŞANLARININ GENETİĞİ DEĞİŞTİRİLMİŞ ORGANİZMA ALGISI” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımda yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

.../.../ 2019

Gölsüm KÖROĞLU

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Gülsüm KÖROĞLU
Öğrenci Numarası	20155210004
Enstitü Ana Bilim Dalı	İktisat Anabilim Dalı
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Programın Türü	(X) Tezli Yüksek Lisans () Doktora () Tezsiz Yüksek Lisans
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Prof. Dr. Ahmet BAYANER
Tez Başlığı	AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ ÇALIŞANLARININ GENETİĞİ DEĞİŞTİRİLMİŞ ORGANİZMA ALGISI
Turnitin Ödev Numarası	1150441850

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 30 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 08/07/2019 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç % 14

alıntılar dahil % 15 'tür.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşiyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdeleri aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

08/07/2019

Prof. Dr. Ahmet BAYANER

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ	iii
KISALTMALAR LİSTESİ	iv
ÖZET	v
SUMMARY	vi
ÖNSÖZ	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GENETİĞİ DEĞİŞTİRİLMİŞ ORGANİZMALAR

1.1. Genetiği Değiştirilmiş Organizmaların Tanım ve Kapsamı	2
1.2. Genetiği Değiştirilmiş Organizmaların Tarihçesi.....	2
1.3. Genetiği Değiştirilmiş Organizmaların Yararları	3
1.4. Genetiği Değiştirilmiş Organizmaların Zararları.....	3
1.5. Genetiği Değiştirilmiş Organizmalı Ürünler	4
1.6. Genetiği Değiştirilmiş Organizmaların Tarım ve Üretici Etkisi.....	4
1.7. Genetiği Değiştirilmiş Organizmaların Dünya Tarımındaki Yeri.....	5
1.8. Genetiği Değiştirilmiş Organizmaların Türkiye Tarımındaki Yeri	6
1.9. Literatür	6

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli	10
2.2. Evren ve Örneklem	10
2.3. Veri Analizi	11

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Araştırmaya Katılan Çalışanların Demografik Özellikleri	12
3.2. Çalışanların GDO ile ilgili Bilgi Düzeyleri	12
3.3. Cinsiyet Değişkenine Göre Çalışanların GDO Hakkındaki Bilgi ve Görüşleri.....	16
3.4. Yaş Değişkenine Göre Çalışanların GDO Hakkındaki Bilgi ve Görüşleri.....	19
3.5. Eğitim Durumu Değişkenine Göre Çalışanların GDO Hakkındaki Bilgi ve Görüşleri	23

SONUÇ	28
KAYNAKÇA	29
EK 1 – Anket Formu	31
EK 2 – Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Kararı	33
ÖZGEÇMİŞ	34

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 3.1 Ankete Katılan Çalışanların Demografik Özelliklere Göre Dağılımı.....	12
Tablo 3.2 Çalışanların GDO Algısı ile İlgili Görüşleri.....	13
Tablo 3.3 Çalışanların GDO Hakkında Bilgilendirme ve Tanıtım Yeterliliği ile İlgili Görüşleri	14
Tablo 3.4 Çalışanların GDO' nun İnsan Sağlığına ve Çevreye Olası Etkileri ile İlgili Görüşleri	15
Tablo 3.5 Çalışanların GDO' nun Denetlenebilirliği ile İlgili Görüşleri.....	15
Tablo 3.6 Çalışanların Cinsiyet Değişkenine Göre GDO Algısına Yönelik Görüşleri	16
Tablo 3.7 Çalışanların Cinsiyet Değişkenine Göre GDO Hakkında Bilgilendirme ve Tanıtım Yeterliliğine Yönelik Görüşleri	17
Tablo 3.8 Çalışanların Cinsiyet Değişkenine Göre GDO'nun İnsan Sağlığına ve Çevreye Olası Etkilerine Yönelik Görüşleri	18
Tablo 3.9 Çalışanların Cinsiyet Değişkenine Göre GDO'nun Denetlenebilirliğine Yönelik Görüşleri.....	19
Tablo 3.10 Çalışanların Yaş Değişkenine Göre GDO Algısına Yönelik Görüşleri	20
Tablo 3.11 Çalışanların Yaş Değişkenine Göre GDO Hakkında Bilgilendirme ve Tanıtım Yeterliliğine Yönelik Görüşleri	20
Tablo 3.12 Çalışanların Yaş Değişkenine Göre GDO' nun İnsan Sağlığına ve Çevreye Olası Etkilerine Yönelik Görüşleri	22
Tablo 3.13 Çalışanların Yaş Değişkenine Göre GDO'ların Denetlenebilirliğine Yönelik Görüşleri.....	23
Tablo 3.14 Çalışanların Eğitim Durumu Değişkenine Göre GDO Algısına Yönelik Görüşleri	24
Tablo 3.15 Çalışanların Eğitim Durumu Değişkenine Göre GDO Hakkında Bilgilendirme ve Tanıtım Yeterliliğine Yönelik Görüşleri.....	25
Tablo 3.16 Çalışanların Eğitim Durumu Değişkenine Göre GDO' nun İnsan Sağlığına ve Çevreye Olası Etkilerine Yönelik Görüşleri	26
Tablo 3.17 Çalışanların Eğitim Durumu Değişkenine Göre GDO'ların Denetlenebilirliğine Yönelik Görüşleri	27

KISALTMALAR LİSTESİ

- AB : Avrupa Birliği
- ABD : Amerika Birleşik Devletleri
- Bt : Bacillus thuringiensis
- DNA : Deoksiribo Nükleik Asit
- FAO : Gıda ve Tarım Örgütü
- GDO : Genetiği Değiştirilmiş Organizma
- GM : Genetik Modifikasyon
- GMO : Genetically Modified Organisms
- IFPRI : Uluslararası Gıda Politikaları Araştırma Enstitüsü
- STK : Sivil Toplum Kuruluşları

ÖZET

Bu araştırmada, Akdeniz Üniversitesi alışanlarının genetiği değiştirilmiş organizma (GDO) algısı ve GDO ile ilgili bilgilerinin düzeylerinin araştırılması amaçlanmıştır. Bu amaçla çalışmada Akdeniz Üniversitesi alışanları ile yüz yüze anket uygulaması ile elde edilen veri kullanılmıştır. Toplam 156 kişi ile görüşme yapılmıştır. Veri analizinde betimleyici istatistikler elde edilmiştir. Çalışanların GDO algısının demografik özellikleri bağlı olarak farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla t-Testi ve ANOVA teknikleri kullanılmıştır. Araştırmada Akdeniz Üniversitesi alışanlarının GDO hakkında yeterli bilgi sahibi olmadığı, GDO'yu olumsuz olarak algıladıkları, GDO hakkında bilgilendirme ve tanıtımın yeterli olmadığı, ilgili kurum ve kuruluşların tüketiciyi bilgilendirme açısından yeterli bulmadıkları, GDO'nun insan sağlığına ve çevreye karşı zararlı olduğunu düşündükleri, GDO'nun denetlenebilirliğine yönelik önlemlerin eksik buldukları tespit edilmiştir. Çalışanların demografik özelliklerine göre GDO algıları, GDO hakkında bilgilendirme ve tanıtım yeterliliği, GDO'nun insan sağlığına ve çevreye olası etkileri ve GDO'nun denetlenebilirliğinde gruplar arası istatistiksek olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Çalışanların GDO ile ilgili bilgi düzeylerinin yükseltilmesi ve GDO'nun daha bilinir olmasını sağlamak için ilgili kurumların bu konuda faaliyetlerinin yaygınlaşması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Genetiği Değiştirilmiş Organizma, GDO algısı, Akdeniz Üniversitesi

SUMMARY
PERCEPTION OF GENETICALLY MODIFIED ORGANISMS OF
THE STAFF MEMBERS OF AKDENİZ UNIVERSITY

The purpose of this study is to explore the perception and level of knowledge of the staff members of Akdeniz University about Genetically Modified Organisms (GMOs). For this, a survey is conducted to collect data at Akdeniz University. Study covers the staff members of the university. A total of 156 staff were visited. Deterministic statistics are obtained. t-test and ANOVA techniques were applied to detect any difference in the GMO perceptions of the staff members of Akdeniz University based on the demographic characteristics. Research results indicate that staff members do not have concrete knowledge about the GMO. They have negative perception of the GMOs. They think there is not enough public information about GMOs and GMOs are harmful for both human health and the environment. In addition, provisions by the government to audit GMOs is not appropriate. Test results reveal that there is not a statistically significant difference between groups of the GMO perceptions of the staff members based on the demographic characteristics, sufficiencies of the public information about the GMOs, human health and the environment impact of the GMOs, and auditability of the GMOs. The knowledge of the staff on GMOs needs to be increased, and related institutions should develop programs to increase the awareness of the GMOs.

Keywords: Genetically Modified Organisms, Perception of the GMO, Akdeniz University

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde, bana her zaman güç veren, yaptığım her çalışmada kılavuzum olan, akademik çalışmalar yapmama destek olan saygıdeğer danışman hocam, Prof. Dr. Ahmet BAYANER'e verdiği destek ve rehberlik için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca yüksek lisans eğitimim boyunca akademik çalışma alanında bana kılavuz olan, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden ders aldığım değerli hocalarıma katkılarından dolayı teşekkür ediyorum.

Hayatımın her anında yanımda olan, bana her türlü desteği veren, hiçbir özveriden kaçınmayan bugünlere gelmemde en büyük emeğin sahipleri babam Murat YILDIRIM ve annem Fatma YILDIRIM'a ve çalışmalarım boyunca desteğini her an hissettiğim eniştem Hüseyin GÖKALP ve ablam Şerife GÖKALP'e, kardeşim Mustafa YILDIRIM'a ve tez sürecinde her zaman yanımda olduğunu hissettiğim eşim Muzaffer KÖROĞLU'na sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

GİRİŞ

Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO) gen dizilimi genetik olarak değiştirilerek ya da bu canlılara çeşitli mikroorganizma, bakteri, virüs, hayvan ve bitkilerden gen aktarımı yoluyla kendisinde olmayan özellik kazandırılmasıyla oluşturulan organizmalardır. GDO'lara bazı kesimler karşı çıkarken bazıları desteklemektedir. Karşı çıkanlardan bazıları organik tarımcılar, çevreci örgütler, küreselleşme karşıtları iken destekleyenler üretici firmalar, bilimsel kuruluş, uzman kamu kuruluşlarıdır. Karşı çıkanların sebepleri GDO'ların insan sağlığını olumsuz etkilemesi, çevrenin biyolojik yapısını değiştirebileceğidir. Olumlu bakanların sebepleri ise üretici firmaların mal satma kaygısı, tüketicinin bilim ve teknolojiye güvenidir. Toplumun sosyopsikolojik ve kültürel yapısı Genetiği Değiştirilmiş Organizmalara karşı tutumunda etkilidir (Korkut ve Soysal, 2013).

GDO'lar biyoteknolojide ortaya çıkan gelişmelerin bir sonucudur ve ülkeler bu alanda yeni düzenlemeler getirmişlerdir. Tüketicileri etkileyen bu gelişmenin tüketiciler açısından nasıl algılandığı, bilinip bilinmediği, tüketicilerin bilgi seviyesinde ortaya çıkan gelişmeler neticesinde davranış değişikliği yaratıp yaratmayacağı konularında araştırmalar mevcuttur. Araştırmalar ülkesel ve bölgesel temelli de yapılmıştır. Araştırmalar sonucunda farklı sonuçlar elde edilmiştir.

Bu tez çalışmasında, Akdeniz Üniversitesi Çalışanlarının Genetiği Değiştirilmiş Organizma Algısı hakkındaki bilgilerinin araştırılması amaçlanmıştır. Kültürel ve sosyolojik yapısıyla çeşitlilik arz eden Akdeniz Üniversitesi çalışanlarının GDO algısının ve GDO' ya karşı tutum ve davranışlarının araştırılması bu alanda yapılmış çalışma bulgularına yeni katkılar sağlayacaktır.

Bu araştırma, 2019 yılı Ocak-Mayıs aylarında Akdeniz Üniversitesi çalışanlarından anket yoluyla elde edilen veri ve planlanan zaman ile sınırlı tutulmuştur. Araştırmanın kavramsal çerçevesini oluşturmak amacıyla taranan kaynakların güvenilir ve yeterli bilgi verdiği, araştırma örneklemini oluşturan çalışanların araştırma evrenini temsil ettiği ve ankete verdikleri cevaplarda samimi oldukları varsayılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENETİĞİ DEĞİŞTİRİLMİŞ ORGANİZMALAR

1.1. Genetiği Değiştirilmiş Organizmaların Tanım ve Kapsamı

Günümüze kadar klasik ıslah yöntemi kullanılarak verimli bitki türleri ve hayvan genleri geliştirilmeye çalışılmıştır. Islah çalışmalarının uzun zaman alması, maliyetli olması ve başarımın istenilen düzeylere tam olarak ulaşmaması genetik bilimini sürekli yeni arayışlara sürüklemiştir. Biyoteknolojik yöntemlerle bir canlı türüne kendi dışındaki bir canlıdan gen ve genler aktararak kalıtsal olarak belirli özellikleri değiştirilen bitki, hayvan veya mikroorganizmalara “Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO)” denilmektedir (Aslan ve Şengelen, 2010).

1.2. Genetiği Değiştirilmiş Organizmaların Tarihçesi

Moleküler biyoteknoloji ve gen teknolojisindeki gelişmeler sonucunda, 1960 yılında gen teknolojisi ürünü ilk gıda üretilmiştir. Bakterilerde gen aktarımı ile 1913’te başlayan süreç, 1980’li yıllardan itibaren hız kazanmıştır. Ticari olarak ilk transgenik bitki üretimine 1990 yılında başlanması ve 1996 yılından itibaren rekombinant DNA teknolojisi ile elde edilen genetiği değiştirilmiştir. FlavırSavr isimli domatesin dünya ticarete konu olmasıyla ürünlerin üretimi dünya genelinde hızlı bir şekilde yaygınlaşmaya başlamıştır. GDO’lar sadece tarımsal üretimin yanısıra tıp, sanayi gibi birçok farklı alanda kullanılmaya başlanmıştır.

GDO’lu ürünler üzerinde yapılan çeşitli araştırmalarda tüketicilerin bu ürünlere karşı tutumu belirlenmeye çalışılmıştır. Genel olarak dünyada GDO’lu ürünlere karşı iki farklı bakış açısı ortaya çıkmıştır. GDO’lu ürünlere olumlu yaklaşım sergileyenler; verimlilikte artış, tarımsal ilaç kullanımında azalma, çevre koşullarına kolay uyum sağlama, ürünlerin raf ömrü ve besin değerinin artışı ve ayrıca, dünyadaki nüfus artışının sebep olduğu açlığı azaltma gibi sorunların çözüleceğini düşünmektedirler. Tarımsal üretimde GDO’ların kullanılmasını sağlık açısından oldukça tehlikeli ve riskli bulan kesimler ise, böyle bir üretimin kısa vadede yararlı gibi görünüp aslında ilerleyen zamanlarda büyük sorunlar getireceğini öne sürmektedir. Ekolojik dengenin bozulacağı, insan sağlığı için büyük riskler oluşturacağı, biyoçeşitliliğin kaybına neden olacağı, ürünlerde patent gibi uygulamaların ise tekeli bir piyasanın oluşacağı ve ekonomik açıdan gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkeler için sakıncalar doğurabileceği belirtilmektedir. Bu süreçte AB bu ürünlerin bir kısmının üretimine izin vermiş fakat risk oluşturma ihtimali yüksek olan ürünlerin üretimine veya tüketimine ciddi sınırlamalar getirmiştir (Akgönül vd., 2007).

1.3. Genetiği Değiştirilmiş Organizmaların Yararları

Genetiği değiştirilmiş ürünlerin kalite açısından performansının yüksek olması avantaj olarak görülmektedir. En çok tercih edilme sebebi daha yüksek verim elde etmektir. Genetiği değiştirilip güçlendirilmiş yiyeceklerin, çevresel etkilere ya da hastalık, böcek gibi dış unsurlara karşı çok daha dayanıklı, olması üründen alınan verimi arttırarak açlık ile mücadeleyi kolaylaştıracaktır.

Yılmaz ve Yılmaz (2012) GDO' nun yararlarına ilişkin aşağıdaki tespitlerde bulunmuştur.

1. Böceklere ve hastalıklara karşı daha dayanıklı ürünler elde edilmektedir.
2. Raf ömrü uzun tarımsal ürünle üretilmektedir.
3. GDO ürünlerin besleyicilik değerini arttırmaktadır.
4. Birim alandan alınan verimin artmasına olanak sağlamaktadır.
5. Kısa sürede bitkisel ve hayvansal ürün oluşumuna olanak sağlamaktadır.
6. İstenilmeyen özelliklerin engellenmesi ve müdahale etme imkânının olması avantajlar sağlamaktadır.
7. Bitkisel üretimde pestisitlerin kullanılmasını azaltmaktadır. Mısır ve pamuğun zararlılara, soya ve kanolanın pestisitlere, kabağın ise virüslere karşı dirençli olmasında GDO teknolojisi kullanılmaktadır.

1.4. Genetiği Değiştirilmiş Organizmaların Zararları

GDO'lu ürünlerin birçok ülkeye girişi yasak olup zararları açısından çok tartışılmaktadır. Böceklere karşı dirençli ürünlerin daha geniş alanlarda üretilmesi, ekolojik dengeyi etkileyecektir. Ekosistemin temelini böcekler oluşturmaktadır. Böcekler bitkisel ürünlerden beslenmektedir. Bitkisel ürünler eskiden daha dayanıklı, geniş alanlarda bulunan böcek yaşamının azalmasına, açıklıktan ölmelerine sebep olabilecektir. İnsan sağlığı açısından önemli olan alerjik reaksiyonlardır. Alerjik reaksiyona sahip olan genler başka ortama aktarıldığında mutasyona uğrayıp çok daha güçlü ve alerjik reaksiyonlara girebilmektedir.

Yılmaz ve Yılmaz (2012) GDO' nun zararlarına ilişkin aşağıdaki tespitlerde bulunmuştur:

1. GDO'nun birçok bilim adamına göre insan sağlığına zararlı olduğu kabul edilmektedir
2. Geleneksel tohumların bozulmasına sebep olmaktadır.
3. Böceklerin olumsuz etkilenmesiyle tüm ekosisteme zarar vereceği düşünülmektedir. Böcekler bitkilerden yararlanamadığı için diğer üretimler bundan olumsuz bir şekilde etkilenmektedir.
4. Biyolojik kirliliğe neden olmaktadır.
5. Biyoçeşitliliği tehdit etmektedir.
6. Genetik çeşitlilik azalmaktadır.

7. Alerjik reaksiyonlara sık rastlanması ve reaksiyonların sıradan hale gelmesi GDO'lu ürünlere bağlanmaktadır.
8. Bilim insanları kısırlık oranının artmasını da GDO'lu ürünlere bağlamaktadır.
9. Ülkelerin dışa bağımlılığını arttırmaktadır.

1.5. Genetiği Değiştirilmiş Organizmalı Ürünler

Bitki ve besi hayvanları ürünleri gibi GDO'lu ürünlerde marketlerde bulunmaktadır. GDO bitkileri çok fazla yaygın olduğu bilinmektedir. GDO'lu ürünler; soya fasulyesi, mısır, pamuk, süt, şeker, aspartam, kanola yağı ve kabaktır.

Marketlerde bulunan soya fasulyesinin yaklaşık %90'ı yabancı bitki ve öldürücü kimyasallara karşı dirençli olacak şekilde modifiye edilmiştir. Mısır da genetiği değiştirilen ürünlerdendir. Örneğin Amerika'da çiftçilerin yarısı GDO'lu tohumlar kullanmaktadır. Sonuç olarak hayvanlara verilen mısır daha sonra süt ürünleri olarak tekrar insanlara dönmektedir. Pamuk hastalıklara karşı direnç kazanabilmesi için genetik olarak değiştirilen ürünlerdir. Pamuk yağı en büyük riski oluşturmaktadır. Süte ineklerin daha hızlı büyümelerini sağlamak ve verimini arttırmak amacıyla büyüme hormonu enjekte edilmektedir. Üretilen bazı sütlerde bu hormonlardan bulunmaktadır. Büyüme hormonlarının insan vücudunda olumsuz etkileri olabilmektedir. Şeker kamışlarının daha dirençli olmasını sağlamak için birçok ülke şekerin genetiğini değiştirmektedir. Aspartam yapay tatlandırıcı olarak şeker yerine kullanılabilir. Aspartamın kanserojen etkisi olduğu ispatlanmıştır. Genetik olarak değiştirilmiş bakterilerden üretilmiş. Kanola yağının en çok satışı olan GDO'lu ürünlerden olduğu bilinmektedir. GDO'lu kabaklar böcekler karşı dirençli olmaları için toksit protein içermektedir. Bazı böcek öldürücülerin parçalarına ayrılıp vücuttan atılmadan insan vücudunda kalabildiğini göstermektedir.

1.6. Genetiği Değiştirilmiş Organizmaların Tarım ve Üretici Etkisi

Ticari olarak üretimi yapılan GDO'lu ürünlere aktarılmış özellikler incelendiğinde bunların doğrudan çiftçiyi ilgilendiren herbisitlere dayanıklılık, böcekler dayanıklılık, virüslere dayanıklılık gibi özellikler görülmektedir. En yaygın özellik herbisitlere dayanıklılık olup, bu özelliği çiftçinin üretim maliyetlerini önemli ölçüde azalmaktadır. Lepidopter'lere dayanıklılık sağlayan *Bacillus thuringiensis* endoksin geni, özellikle mısır ve pamuk yetiştiriciliğinde zararlı tırtıllara karşı etkili olmaktadır. Tarımsal müdahale ilaçları kullanımını azaltmakta böylece hem üretim maliyetini düşürmekte hem de kimyasal ilaçların çevre ve insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerini ortadan kaldırmaktadır. Tarımda GDO tohumlarının üretimi sürmektedir. Genetik değiştirme çalışmaları mısır, pamuk, patates gibi ürünlerde

zararlılara dayanıklılık; patates, çeltik, mısır da viral bitki hastalıklarına dayanıklılık; ayçiçeği, soya fasulyesi ürünlerde olgunlaşmanın geciktirilmesi (raf ömrünün uzatılması), domateste aromanın arttırılmasına yönelik kullanılmaktadır.

GDO üretimi ve kullanımının başlangıç aşamasında olduğu düşünülürse, uzun dönemdeki çevresel etkilerin boyutları tam olarak bilinmemektedir. Melez nesil oluşturma aşamasında gen kaçışından dolayı değiştirilen genetik özelliklerin çevreye kontrolsüz yayılması durumuna bağlı riskler bulunmaktadır. Uzun vadede dirençli yabani ot ve böceklerin ortaya çıkmasıyla tarım ilaçlarının kullanımındaki artışa paralel özellikle topraktaki biyoçeşitliliğin ortadan kalkması söz konusu olabilmektedir. Gen kaçışının gerçekleşeceğine ilişkin bulgular, GDO'lu ürünlerdeki genlerin geniş alana yayılarak kontrolünün mümkün olmadığını göstermiştir. Tarım ilaçlarına karşı dayanıklılığı arttırmak için bitkilere aktarılan genlerin gen kaçışı yoluyla yabani türlere de bulaşması, yabaniliğin artması ve yeni yabani türlerin ortaya çıkması gibi sakıncaları doğurabilmekte ve ekosistemde tahribat oluşturma olasılığı da taşımaktadır. Doğada bulunan ehlileştirilmiş bir bitki yatay gen kaçışı ile döllendiği zaman yeniden üremeyememektedir. Vahşi doğadaki doğal bitki türleri giderek yok olmakta, GDO'lu ekim alanları çoğaldıkça dünya tek tip mısır, soya ya da kanolaya bağımlı hale gelmektedir. Tek tip üründe hastalık yapan organizma ile karşılaşıldığında ürün çeşitliliği kalmadığı için dünya açlıkla karşı karşıya kalabilmektedir. Çok daha önemli bir sorun ortaya çıkmıştır: Transgenik bitkilerle yapılan tarım geleneksel yöntemlerle yapılan tarımın önünü tamamen kapatmaktadır. Bu alandaki her yeni buluş patentlenmekte, bu durumda patentli tohum almak da çiftçiye normal tohuma göre %25 ile %100 arası daha fazla maliyetli olmaktadır. Kendi ürününden tohumluk ayırma geleneği de ortadan kalkmaktadır. GDO tarımında çiftçi her yıl tohum üreticisine patent hakkı vermek durumunda bırakılmıştır (Akgönül vd., 2007).

1.7. Genetiği Değiştirilmiş Organizmaların Dünya Tarımındaki Yeri

AB'de GDO'nun üretimi yasaklanmıştır. Avusturya, Yunanistan, Macaristan ve Polonya GDO ekimini yasaklanmıştır. Fransa 2007'de aldığı bir kararla 2008 yılında GDO mısır ekimine izin vermemiştir. Almanya Tarım Bakanı, 2009'da GDO'lu mısır ekimi yaptırmayacaklarını açıklamıştır. Fransa ve Almanya da GDO tarımından vazgeçmiştir. İspanya' da binlerce kişi GDO üretiminin durması için yürüyüş yapmaktadır. Son 4 yılda ekim alanının %35 azaldığı görülmektedir (As, 2009:17; Akgönül vd., 2007:27).

Dünya'da GDO'nun ticari amaçlı ekimi 1996'dan itibaren yaygınlaşmıştır. GDO ekimi 1996 yılında 6 ülkede 1,7 milyon hektarlık alanda başlamış, günümüzde 25 ülkede 125 milyon hektarlık alanda yapılmaktadır. GDO ekim alanlarının %50'sine ABD'nin sahip olduğu görülmektedir. Kanada, Arjantin, Brezilya ve Paraguay'ı eklersek ekim alanlarının %88'i

Kuzey ve Güney Amerika’da yer almaktadır. Günümüzde ticari amaçla tarımı yapılan başlıca GDO tarım ürünleri: soya fasulyesi, mısır, pamuk ve kanoladır. Büyük şirketlerin verilerine bakıldığında günümüzde soya tarım alanlarının %70, pamuk alanlarının %46, mısır alanlarının %24 ve kanola alanlarının %20’sinde GDO’lu tohumla üretim yapılmaktadır (As, 2009:17-18; Akgönül vd., 2007).

1.8. Genetiği Değiştirilmiş Organizmaların Türkiye Tarımındaki Yeri

GDO’lu ürünler Türkiye’de ilk olarak 1998 yılında gündeme gelmiştir. Türkiye o dönemde soya ve mısır ithalatını, GDO’lu tohumla yetiştiren Kanada, Meksika, Arjantin’den yapmaktadır. 2003’te Arjantin’den Türkiye’ye soya taşıyan bir gemideki ürünler analiz edilmiş ve GDO’lu çıkmıştır. 26 Ekim 2009 tarihinde ilk GDO yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. Danıştay 10 ve 13. Daire Müşterek Heyeti, yönetmeliğin 11 ve 20. Maddelerinin yürütülmesini oy çokluğu ile durdurulmuştur. Gerekçe ise, gıda ve yem amaçlı genetiği değiştirilmiş organizmalı ürünlerin ithalatı, işlenmesi, kontrol ve denetimi konularının çıkarılacak yasayla düzenlenmesi olarak belirtilmiştir. Bu kanun Biyogüvenlik Kanunu’dur. GDO yönetmeliği ile Türkiye’ye GDO’lu ürün girmeyeceği vurgulanmıştır. Ülkemize GDO girmemesi için çıkarılan mevzuat çerçevesinde toplam 32 GDO’lu genin girişine izin verilmiştir. Biyogüvenlik Yasası, Meclis tarafından kabul edilerek, 26 Mart 2010 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. 26 Eylül 2010’da yürürlüğe girmiştir. GDO üretimine dayalı hammadde kullanan pek çok şirketin ürünlerini halk tüketmiştir. Şirketlerin bu standarta uymadıkları görülmüştür. Standardı denetleyecek idari mekanizmalar hükümet tarafından oluşturulamamıştır (Greenpeace, 2011).

1.9. Literatür

GDO ve kesimlerin GDO ile ilgili algıları, bilgi düzeyleri, yaklaşımları ve görüşlerine dönük yapılmış birçok araştırma mevcuttur. Bu çalışmalardan tez ile ilgili olanların bazıları özetlenmiştir.

Akçay (2007) Türkiye’de iki devlet üniversitesinde farklı branşlardaki öğretmen adaylarının genetiği değiştirilmiş gıdaya dair algılarını metaforlar yoluyla incelemiştir. Araştırmada üç farklı branştan 133 öğretmen adayı ile anket çalışması yapılmıştır. Ankette, “Genetiği değiştirilmiş gıda ... gibidir, çünkü ...” cümle kalıbı kullanılmıştır. Araştırmada 75 farklı metafor üretilmiştir. Üretilen metaforlar dört kategoride toplanmıştır. Yüzdeler sıralamada “tehdit” kategorisi (%68.4) birinci sırada, “faydasızlık” (%11.3) ikinci sırada, “avantaj” (%11.3) üçüncü sırada ve “ihtiyaç” (%9) dördüncü sırada yer almıştır. Araştırma bulguları öğretmen adaylarının çoğunun genetiği değiştirilmiş gıdaya karşı olumlu tavır

sergilediklerini göstermektedir. Öğretmen adaylarının genetiği değiştirilmiş gıdaya dair metaforik algıları cinsiyet ve bölümlerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Hidroğlu vd (2013) Ümraniye'de birinci basamak sağlık kuruluşlarına başvuran hastaların genetiği değiştirilmiş organizmalar (GDO) ile ilgili bilgi durumları, tutum ve davranışlarını incelenmiştir. Ümraniye ilçesinde 11 adet 1 inci basamak sağlık kuruluşuna bir haftada başvuran 294 kişi ile yüzyüze anket yapılmıştır. Araştırmanın verisi tanımlayıcı istatistikler, ki-kare testi ve lojistik regresyon analizi kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılanların %84.0'ı GDO'lardan haberdar olduklarını, bunların %70.0'i GDO'yu ilk kez televizyondan duyduklarını, %70.4'ünün GDO'ların insanın yaşam kalitesine zarar vereceğini, %72.9'unun sağlık sorunları oluşturacağını düşündüklerini belirtilmişlerdir. GDO'lardan haberdar olan katılımcıların %85.8'i üzerinde GDO'lu olduğu belirtilen bir ürünü almayacağını ifade etmişlerdir. %66.8'i ise GDO'lu ürünün fiyatı diğer ürünlerden daha düşük olsa da satın almayacaklarını belirtilmişlerdir. Lojistik regresyon analizi sonucuna göre, katılımcıların bekâr, çalışmayan ve gündemi yeterince takip etmeyen katılımcılar GDO'dan daha az haberdardır. Araştırmadan, katılanların çoğunun GDO'dan haberdar oldukları GDO'yu medyadan öğrendikleri ve GDO'lu ürünlere karşı olumsuz yaklaşımları anlaşılmaktadır.

Adana vd (2014) Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Sağlık Yüksek Okulu hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin genetiği değiştirilmiş organizmalara dönük bilgi ve görüşlerini araştırmak amacıyla 187 öğrenci ile yüz yüze görüşerek anket yoluyla veri toplamıştır. Öğrencilerin %63.6'sı GDO'yu gen katkılı gıda, % 48.1'i hibrit tohumlardan üretilmiş gıda olarak tanımlamışlardır. Katılımcıların %72.2'si bu alanda bilimsel bir yayın okumadığını, %81.3'ünün derslerinde GDO'ya yer verilmediğini belirtilmiştir. Öğrencilerin %74.3'ü GDO'lu ürünleri insan sağlığına zararlı olduğunu, %74.9'u potansiyel kanserojen, %61.5'i çevreye zararlı gördüklerini, %40.1'i dünyada sosyoekonomik sorunlara ortaya çıkardığını düşündüklerini ve %73.8'inin çiftçilerin daha fazla etkilendiği belirtilmiştir. Araştırmada hemşirelik ve belik öğrencilerinin GDO hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları ifade edilmiştir.

Ergin vd (2015) Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin genetiği değiştirilmiş organizmalar hakkındaki bilgi, tutum ve davranışlarını incelemiştir. Çalışma kesitsel bir araştırmadır ve 377 öğrencinin katılımıyla yürütülmüştür. Anket 43 sorudan oluşmaktadır. Veriden tanımlayıcı istatistikler elde edilmiş, ki-kare veya Fisher testi kullanılarak yorumlanmıştır. Çalışmada öğrencilerin %81.4'ünün GDO'lu gıdalar hakkında yeterli düzeyde bilgiye sahip olmadığı belirtilmiştir. Preklinik öğrencilerin % 82.4'ü, klinik öğrencilerinin %56.2'si Türkiye'de GDO üretimi yapıldığı yönünde görüş belirtmiştir.

Preklinik öğrencilerin % 88.3'ü, klinik öğrencilerinin %66.1'i ise Türkiye'de GDO ithalatı yapıldığı belirtilmiştir. Çalışmada, tıp fakültesi müfredatına GDO'ya ilişkin ders eklenmesi tavsiye edilmiştir.

Yılmaz vd (2015) Marmara bölgesinde bir devlet üniversitesi öğrencilerinin genetiği değiştirilmiş organizmalara dönük yaklaşımlarını belirlemek amacıyla 423 öğrencinin katılımı ile bir çalışma yürütmüştür. Çalışmada öğrencilerin %40.0'mının genetiği değiştirilmiş organizmalar ile ilgili bilgi sahibi olduğu belirtilmiştir. %48.7'si ise bilgiye kısmen sahiptir. Katılımcıların %83.2'si genetiği değiştirilmiş organizmaların uzun süreli kullanımlarının zararlı olduğunu, %78.5'i genetiği değiştirilmiş organizmaların ekolojik dengeyi bozduğunu, %66.7'si genetiği değiştirilmiş organizmalar hakkında yeterince bilgilendirilmediğini belirtmişlerdir. Katılımcıların %54.6'sı GDO ile ilgili bilgiyi televizyondan edindiklerini, %79.7'si doğal besinlerle arasında besin değeri açısından fark olduğunu düşündüklerini ve %65.5'inin GDO ile ilgili gelişmeleri nadiren takip ettikleri belirtilmiştir.

Yanpar vd (2016) Ankara'da genetiği değiştirilmiş organizmalar ve bunların kullanıldığı ürünlere karşı toplumun tutumunu değerlendirmişlerdir. Yaşları 19-25 yıl arasında olan 218 kişiye anket uygulamışlardır. Katılımcıların %10.1'i GDO'lu ürün tüketiminde sakınca görmediği belirtmişlerdir. Ankete katılanların %95.4'ü GDO'lu ürünlerin etiketlenmesi gerektiğini, %86.2'si GDO etiketi bulunan bir ürünü satın almayacaklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların %86.2'sininin GDO'nun ekolojik dengeyi bozduğunu, %83.9'unun mevcut yasal düzenlemelerin GDO'nun olası zararlı etkilerine karşı koruma sağlamadığını düşünmektedirler. Katılımcıların %74.3'ü GDO'nun en çok tarım, %17.9'u hayvancılık ve %7.9'unun ise sağlık alanında kullanıldığı belirtilmiştir. Katılımcıların %10.3'ü en çok domatesin genetiğinin değiştirilmiş olduğunu düşünmektedir. Çalışmada katılımcıların büyük çoğunluğunun GDO'dan haberdar olmakla oldukları ve ürünlerde kullanılmasına olumlu bakmadıkları sonucuna varılmıştır.

Ergin vd (2016) Sağlık Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin, Genetiği değiştirilmiş organizmaların sağlığa ve çevreye etkilerine dair bilgi düzeylerini ölçmek, tutum ve davranışlarını değerlendirmek amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Araştırmada 161 öğrenci ile yüz yüze anket uygulamışlardır. Bulgular tanımlamalarının istendiği açık uçlu soruya öğrencilerin %59,2'si yanıt verdiği belirtilmiştir. GDO'yu öğrencilerin %35,6'sı "katkı maddeli gıda" ve %34,5'i "hormonlu gıda" olarak tanımlamışlardır. Risk skorları ortalamasına göre GDO sigara, stres ve çevre kirliliğinden sonra 4. sırada yer almıştır. Kız öğrencilerin risk algısı daha yüksek olduğu belirtilmiştir. GDO'ya ilişkin bilgi kaynağının aile olmasının algılanan riski arttırdığı belirtilmiştir. Öğrencilerden %81,6'sı Türkiye'de GDO yetiştirilmemesi

gerektiğini; %77,7'si bu gıdaların piyasada satıldığını düşündükleri belirtilmiştir. Araştırmada öğrencilerin GDO'ya yönelik risk algılarının yüksek, ancak bilgi düzeylerinin düşük olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Tahmaz ve Özkaya (2017) Ankara ilinde tüketicilerin GDO algıları, GDO ile ilgili çalışmalar ile ilgili görüşleri ve GDO'lu gıda tüketme konusunda korkuları olup olmadığının belirlemek amacıyla 450 tüketiciye anket uygulamışlardır. Tüketicilerin GDO hakkındaki tutumlarını ölçebilmek için 5'li Likert ölçeği kullanılmıştır. Araştırma GDO ve hormon kavramlarının birbirlerine karıştırıldığını ortaya koymuştur. Tüketiciler GDO araştırmalarının gıda içeriğinin zenginleştirilmesi için yapılmasını onaylamaktadır. Ancak, Tüketiciler GDO'lu gıda tüketmekten korktuklarını belirtmiştir.

Temelli ve Kurt (2011) Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi ile Fen Fakültesi Biyoloji ve Kimya bölümü öğrencilerinin GDO bilgi düzeyleri ve görüşlerinin belirlenmeye dönük 525 öğrenciyi kapsayan bir araştırma yapmışlardır. Araştırma öğrencilerin Transgenik ürünler ile ilgili bilgi düzeylerinin yeterli olmadığı tespitinde bulunmuştur. Yine GDO ürünler hakkında sahip oldukları bilginin bilimsel temellere dayalı olmadığını ve öğrencilerin GDO'lu ürünleri kullanmada temkinli yaklaşıtlarını belirtmişlerdir.

Abacı ve Abacı (2014) İnönü üniversite biyoloji ve gıda mühendisliği bölümü öğrencilerinin GDO bilinci ve bilgi düzeyini ölçmeyi amaçlamışlardır. Bu amaçla 158 öğrenci ile yüz yüze görüşme yapılmıştır. Araştırma öğrencilerin %77,8 GDO'yu transgenik olarak tanımlanabileceğini, %69'u GDO'nun başka organizmalardan gen aktarıldığını düşündüklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin %49,4'ü GDO ile ilgili bilgi eksiklikleri olduğunu ve genetik değişime karşı olumsuz tutum sergiledikleri belirtilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada tarama modeli kullanılarak Akdeniz Üniversitesi çalışanlarının Genetiği Değiştirilmiş Organizma Algısı hakkındaki bilgileri ve görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Tarama modeli “geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ve nesne, kendi koşulları içinde tanımlanmaya çalışılır” (Karasar, 2002).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırma, Akdeniz Üniversitesi idari personel olarak çalışanları kapsamaktadır. Veri Akdeniz Üniversitesi idari personel olarak çalışanlar ile yüz yüze yapılan anketlerden elde edilmiştir. Anket soruları araştırmanın amacı ve gerekçesine dönük olarak hazırlanmıştır. Anket daha önce yapılmış benzer amaçlı çalışmalardan (Ergin, vd., 2015; Tahmaz ve Özkaya, 2017; Yılmaz, vd., 2015; Abacı ve Abacı, 2014) faydalanılarak hazırlanmıştır. Uygulamadan önce anket alanda denenmiş ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Anket formunun birinci bölümünde çalışanların demografik özellikleri yer almıştır. İkinci kısımda Akdeniz Üniversitesi Çalışanlarının GDO algısı hakkında bilgi ve görüşlerini tespit etmeye yönelik sorulara yer verilmiştir. Çalışanların GDO ile ilgili algı ve bilgi düzeyleri 3'lü likert ölçeği kullanılarak tespit edilmiştir.

Akdeniz Üniversitesi çalışanlarının GDO ile ilgili algıları ve bilgi düzeyi 3'li Likert ölçeğine göre tespit edilmiştir. Likert ölçeği, “Evet”, “Hayır” ve “Kararsızım” olarak düzenlenmiştir.

Araştırma kapsamını Akdeniz Üniversitesi çalışanları oluşturmaktadır. Bu araştırmanın birincil materyali üniversite çalışanlarından elde edilen veridir. Anket çalışması 2019 yılının Ocak-Mayıs aylarında yapılmıştır. Evrenin özelliğinden dolayı kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolayda örnekle düşük maliyetlidir ve bir ihtimalsiz örnekleme yöntemidir. Araştırmacı bireylerin gönüllü olarak anket doldurmalarını teklif eder (Nakip ve Yaraş, 2017; 259). Örneklem alınmasında örneklemin alındığı evreni temsil etmesi önemlidir. Çalışma evrenini 1771 üniversite çalışanı oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğünün, 0,05 örnekleme hatası ile 93 kişidir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004). Araştırmada örnekleme hatasını düşürmek için çalışanların gönüllü olması kaydıyla toplam 156 anket tamamlanmıştır.

2.3. Veri Analizi

Çalışanların GDO algısını ve bilgi düzeylerini değerlendirmede, aritmetik ortalama, oransal değerler, standart sapma, frekans dağılımları gibi tanımlayıcı istatistikler elde edilmiştir. Çalışanların GDO algı ve bilgi düzeylerinin demografik özellikler açısından farklılığını tespit etmek amacıyla t-testi ve ANOVA tekniği kullanılmıştır. Veri analizi Sosyal Bilimler için İstatistik Programı (SPSS) ile yapılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde Akdeniz Üniversitesi çalışanların demografik bilgilerine ve GDO Algısı hakkındaki bilgilerine ve görüşlerine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmaya Katılan Çalışanların Demografik Özellikleri

Araştırmaya katılan çalışanların demografik karakterleri Tablo 3.1’de verilmiştir. Cinsiyet değişkenine göre ankete katılan çalışanların %53.8’i (84 kişi) kadın, %46.2’si (72 kişi) erkektir. Çalışmaya katılanların %39.7’si (62 kişi) 41 yaş ve üstü, %19.9’u (31 kişi) 31-35 yaş aralığında, %18.6’sı (29 kişi) 26-30 yaş aralığında, %14.7’si (23 kişi) 36-40 yaş aralığında ve %7.1’i (11 kişi) ise 25 yaş ve altıdır. Eğitim durumu değişkenine göre araştırmaya katılan çalışanların %46.2’si (72 kişi) lisans, %20.5’i (32 kişi) yüksek lisans, %15.4’ü (25 kişi) ortaöğretim, %13.5’i (21 kişi) ön lisans ve %4.5’i (7 kişi) ise doktora mezundur.

Tablo 3.1 Ankete Katılan Çalışanların Demografik Özellikleri

Değişkenler		Sıklık	%
Cinsiyet	Kadın	84	53.8
	Erkek	72	46.2
TOPLAM		156	100.0
Yaş	25 Yaş ve Altı	11	7.1
	26-30 Yaş	29	18.6
	31-35 Yaş	31	19.9
	36-40 Yaş	23	14.7
	41 Yaş ve Üstü	62	39.7
TOPLAM		156	100.0
Eğitim Durumu	Ortaöğretim	24	15.4
	Ön Lisans	21	13.5
	Lisans	72	46.2
	Yüksek Lisans	32	20.5
	Doktora	7	4.5
TOPLAM		156	100.0

3.2. Çalışanların GDO ile ilgili Bilgi Düzeyleri

Çalışmaya katılanların GDO algısı ve bilgi düzeyleri Tablo 3.2’de verilmiştir. Çalışanların %51.3’ü “Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO) hakkında yeterli bilgi sahibi olduğunuzu düşünüyor musunuz?” sorusunu hayır, %34.6’sı evet ve %14.1’i kararsızım şeklinde cevaplandırmıştır. Çalışanların %72.4’ü “Hormonlu gıda ile GDO’lu gıda aynı mıdır?” sorusunu hayır, %19.9’u kararsızım ve %7.7’si evet şeklinde cevaplandırmıştır. Çalışanların

%69.9'u "GDO ve küreselleşme arasında ilişki olduğunu düşünüyor musunuz?" sorusunu evet, %18.6'sı kararsızım ve %11.5'i hayır şeklinde cevaplandırmıştır. Araştırma bulguları, çalışanların GDO'yu olumsuz olarak algılamakta olduklarını göstermektedir.

Tablo 3.2 Çalışanların GDO ile ilgili Bilgi Düzeyleri

BİLGİ DÜZEYİ	EVET		HAYIR		KARARSIZIM	
	Sıklık	%	Sıklık	%	Sıklık	%
1 Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO) hakkında yeterli bilgi sahibi olduğunuzu düşünüyor musunuz?	54	34.6	80	51.3	22	14.1
8 Hormonlu gıda ile GDO'lu gıda aynı mıdır?	12	7.7	113	72.4	31	19.9
15 GDO ve küreselleşme arasında ilişki olduğunu düşünüyor musunuz?	109	69.9	18	11.5	29	18.6

Çalışmaya katılanların GDO hakkında bilgilendirme ve tanıtım yeterliliğine dönük görüşleri Tablo 3.3'te verilmiştir. Çalışanların %96.2'si "GDO hakkında kurum ve kuruluşlarca yeterli sayıda bilgilendirme faaliyetinin gerçekleştiğini düşünüyor musunuz?" sorusunu hayır, %1.9'u evet ve %1.9'u kararsızım şeklinde cevaplandırmıştır. Çalışanların %70.5'i "Bakanlık düzeyinde gerçekleştirilen GDO hakkında bilgilendirme çalışmalarının tüketiciler üzerinde farkındalık oluşturmada verimli bulmakta mısınız?" sorusunu hayır, 16.0'ı kararsızım ve 13.5'i evet şeklinde cevaplandırmıştır. Çalışanların %51.1'i "STK ve dernekler düzeyinde gerçekleştirilen GDO hakkında bilgilendirme çalışmalarının tüketiciler üzerinde etkili buluyor musunuz?" sorusunu hayır, %23.7'si kararsızım ve %19.2'si evet şeklinde cevaplandırmıştır. Çalışanların %59.0'ı "Üreticiler düzeyinde gerçekleştirilen GDO hakkında bilgilendirme çalışmalarının tüketici üzerinde farkındalık oluşturmada verimli bulmakta mısınız?" sorusunu hayır, %20.5'i evet ve aynı oranda kararsızım şeklinde cevaplandırmıştır. Çalışanların %98.1'i "Satın alacağınız bir gıda ürününün etiketinde GDO'lu olduğunu gösteren bir işaretin olmasını ister misiniz?" sorusunu evet, %1.9'u hayır şeklinde cevaplandırmıştır. Çalışanların %93.6'sı "Ürünlerde GDO'lu olma durumunu gösteren bir işaretin olması satın alma davranışınızı etkiler mi?" sorusunu evet, %3.8'i kararsızım ve %2.6'sı hayır şeklinde cevaplandırmıştır. Araştırma bulguları, çalışanların GDO hakkında kurum ve kuruluşların tüketiciyi bilgilendirmede yeterli bulmadıklarını göstermektedir.

Tablo 3.3 Çalışanların GDO Hakkında Bilgilendirme ve Tanıtım Yeterliliği ile İlgili Görüşleri

BİLGİ DÜZEYİ	EVET		HAYIR		KARARSIZIM	
	Sıklık	%	Sıklık	%	Sıklık	%
2 GDO hakkında kurum ve kuruluşlarca yeterli sayıda bilgilendirme faaliyetinin gerçekleştiğini düşünüyor musunuz?	3	1.9	150	96.2	3	1.9
3 Bakanlık düzeyinde gerçekleştirilen GDO hakkında bilgilendirme çalışmalarının tüketiciler üzerinde farkındalık oluşturmada verimli bulmakta mısınız?	21	13.5	110	70.5	25	16.0
4 STK ve dernekler düzeyinde gerçekleştirilen GDO hakkında bilgilendirme çalışmalarının tüketiciler üzerinde etkili buluyor musunuz?	30	19.2	89	57.1	37	23.7
5 Üreticiler düzeyinde gerçekleştirilen GDO hakkında bilgilendirme çalışmalarının tüketici üzerinde farkındalık oluşturmada verimli bulmakta mısınız?	32	20.5	92	59.0	32	20.5
6 Satın alacağınız bir gıda ürününün etiketinde GDO'lu olduğunu gösteren bir işaretin olmasını ister misiniz?	153	98.1	3	1.9	-	-
7 Ürünlerde GDO'lu olma durumunu gösteren bir işaretin olması satın alma davranışınızı etkiler mi?	146	93.6	4	2.6	6	3.8

Çalışmaya katılanların GDO'nun insan ve çevreye olası etkilerine dönük görüşleri Tablo 3.4'te verilmiştir. Çalışanların %87.2'si "GDO' nun insan sağlığını tehdit ettiğini düşünüyor musunuz?" sorusunu evet, %7.7'si kararsızım ve 5.1'i hayır şeklinde cevaplandırmıştır. Çalışanların %77.6'sı "GDO'yu çevreyi tehdit edici unsur olarak görüyor musunuz?" sorusunu evet, %15.4'ü kararsızım ve %7.1'i hayır şeklinde cevaplandırmıştır. Çalışanların %88.5'i "GDO ülkelerin geleneksel tarımını tehdit ediyor mu?" sorusunu evet, %8.3'ü kararsızım ve %3.2'si hayır şeklinde cevaplandırmıştır. Araştırma bulguları, çalışanların GDO'ların insan sağlığına ve çevreye karşı zararlı olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

Tablo 3.4 Çalışanların GDO'nun İnsan Sağlığına ve Çevreye Olası Etkileri ile İlgili Görüşleri

BİLGİ DÜZEYİ	EVET		HAYIR		KARARSIZIM	
	Sıklık	%	Sıklık	%	Sıklık	%
9 GDO'nun insan sağlığını tehdit ettiğini düşünüyor musunuz?	136	87.2	8	5.1	12	7.7
10 GDO'yu çevreyi tehdit edici unsur olarak görüyor musunuz?	121	77.6	11	7.1	24	15.4
16 GDO ülkelerin geleneksel tarımını tehdit ediyor mu?	138	88.5	5	3.2	13	8.3

Araştırmaya katılan çalışanların GDO'ların denetlenebilirliğine dönük görüşleri Tablo 3.5'te verilmiştir. Çalışanların %82.1'i "GDO'ya karşı ülkemizde alınan önlemleri yeterli buluyor musunuz?" sorusunu hayır, %14.1'i kararsızım ve 3.8'i evet şeklinde cevaplandırmıştır. Çalışanların %78.8'i "GDO'lu ürün üretimi faaliyetlerinin Bakanlık tarafında yeterince denetlendiğini düşünüyor musunuz?" sorusunu hayır, %19.2'si kararsızım ve %1.9'u evet şeklinde cevaplandırmıştır. Çalışanların %78.8'i "İthal ürünlerdeki GDO durumunun Bakanlık tarafından yeterince denetlendiğini düşünüyor musunuz?" sorusunu hayır, %17.9 kararsızım ve %3.2'si evet şeklinde cevaplandırmıştır. Çalışanların %71.8'i "GDO'lu tohum üretimine karşı ülkemizde herhangi bir önlem alındığını düşünüyor musunuz?" sorusunu hayır, %19.2'si kararsızım ve %9.0'ı evet şeklinde cevaplandırmıştır. Araştırma bulguları, çalışanların GDO'ya karşı alınan önlemleri eksik bulduklarını göstermektedir.

Tablo 3.5 Çalışanların GDO'nun Denetlenebilirliği ile İlgili Görüşleri

BİLGİ DÜZEYİ	EVET		HAYIR		KARARSIZIM	
	S	%	S	%	S	%
11 GDO'ya karşı ülkemizde alınan önlemleri yeterli buluyor musunuz?	6	3.8	128	82.1	22	14.1
12 GDO'lu ürün üretimi faaliyetlerinin Bakanlık tarafında yeterince denetlendiğini düşünüyor musunuz?	3	1.9	123	78.8	30	19.2
13 İthal ürünlerdeki GDO durumunun Bakanlık tarafından yeterince denetlendiğini düşünüyor musunuz?	5	3.2	123	78.8	28	17.9
14 GDO'lu tohum üretimine karşı ülkemizde herhangi bir önlem alındığını düşünüyor musunuz?	14	9.0	112	71.8	30	19.2

3.3. Cinsiyet Değişkenine Göre Çalışanların GDO Hakkındaki Bilgi ve Görüşleri

Araştırmaya katılan çalışanların GDO algısına dönük görüşleri Tablo 3.6’da verilmiştir. Çalışanların GDO algısına yönelik sorulara verdikleri cevapların cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırılması için t-testi yapılmıştır. “Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO) hakkında yeterli bilgi sahibi olduğunuzu düşünüyor musunuz?” ve “Hormonlu gıda ile GDO’lu gıda aynı mıdır?” sorularına verilen cevapların ortalamaları arasında cinsiyet değişkenine göre GDO bilgi düzeyi bakımından istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark saptanmamıştır. Ancak, “GDO ve küreselleşme arasında ilişki olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verilen cevapların ortalamaları arasında cinsiyet değişkenine göre GDO bilgi düzeyi bakımından istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark saptanmıştır. Araştırma bulguları, GDO ve küreselleşme ilişkisi sorusu hariç, çalışanların GDO algısına yönelik verdikleri cevaplarda cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir.

Tablo 3.6 Çalışanların Cinsiyet Değişkenine Göre GDO Algısına Yönelik Görüşleri

BİLGİ DÜZEYİ	CİNSİYET	N	\bar{X}	SS	t	p
1 Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO) hakkında yeterli bilgi sahibi olduğunuzu düşünüyor musunuz?	Kadın	84	.798	.6545	.055	.956
	Erkek	72	.792	.6907		
8 Hormonlu gıda ile GDO’lu gıda aynı mıdır?	Kadın	84	1.071	.4856	-1.319	.189
	Erkek	72	1.181	.5393		
15 GDO ve küreselleşme arasında ilişki olduğunu düşünüyor musunuz?	Kadın	84	.607	.8505	2.100	.037*
	Erkek	72	.347	.6952		

*p<0.05

Araştırmaya katılan çalışanların GDO hakkında bilgilendirme ve tanıtım yeterliliğine dönük görüşleri Tablo 3.7’de verilmiştir. Çalışanların GDO hakkında bilgilendirme ve tanıtım yeterliliğine yönelik sorulara verdikleri cevapların cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırılması için t-testi yapılmıştır. “GDO hakkında kurum ve kuruluşlarca yeterli sayıda bilgilendirme faaliyetinin gerçekleştiğini düşünüyor musunuz?”, “Bakanlık düzeyinde gerçekleştirilen GDO hakkında bilgilendirme çalışmalarının tüketiciler üzerinde farkındalık oluşturmada verimli bulmakta mısınız?”, “STK ve dernekler düzeyinde gerçekleştirilen GDO hakkında bilgilendirme çalışmalarının tüketiciler üzerinde etkili buluyor musunuz?”, “Üreticiler

düzeyinde gerçekleştirilen GDO hakkında bilgilendirme çalışmalarının tüketici üzerinde farkındalık oluşturmada verimli bulmakta mısınız?”, “Satın alacağınız bir gıda ürününün etiketinde GDO’lu olduğunu gösteren bir işaretin olmasını ister misiniz?” ve “Ürünlerde GDO’lu olma durumunu gösteren bir işaretin olması satın alma davranışınızı etkiler mi?” sorularına verilen cevapların ortalamaları arasında cinsiyet değişkenine göre GDO bilgi düzeyi bakımından istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark saptanmamıştır. Araştırma bulguları, çalışanların GDO hakkında bilgilendirme ve tanıtım yeterliliğine yönelik verdikleri cevaplarda cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir.

Tablo 3.7 Çalışanların Cinsiyet Değişkenine Göre GDO Hakkında Bilgilendirme ve Tanıtım Yeterliliğine Yönelik Görüşleri

BİLGİ DÜZEYİ	CİNSİYET	N	\bar{X}	SS	t	p
2 GDO hakkında kurum ve kuruluşlarca yeterli sayıda bilgilendirme faaliyetinin gerçekleştiğini düşünüyor musunuz?	Kadın	84	1.012	.2451	.815	.416
	Erkek	72	.986	.1179		
3 Bakanlık düzeyinde gerçekleştirilen GDO hakkında bilgilendirme çalışmalarının tüketiciler üzerinde farkındalık oluşturmada verimli bulmakta mısınız?	Kadın	84	1.048	.5356	.544	.587
	Erkek	72	1.000	.5566		
4 STK ve dernekler düzeyinde gerçekleştirilen GDO hakkında bilgilendirme çalışmalarının tüketiciler üzerinde etkili buluyor musunuz?	Kadın	84	1.071	.5969	.542	.589
	Erkek	72	1.014	.7218		
5 Üreticiler düzeyinde gerçekleştirilen GDO hakkında bilgilendirme çalışmalarının tüketici üzerinde farkındalık oluşturmada verimli bulmakta mısınız?	Kadın	84	1.083	.6439	.1761	.080
	Erkek	72	.903	.6316		
6 Satın alacağınız bir gıda ürününün etiketinde GDO’lu olduğunu gösteren bir işaretin olmasını ister misiniz?	Kadın	84	.012	.1091	.152	.475
	Erkek	72	.028	.1655		
7 Ürünlerde GDO’lu olma durumunu gösteren bir işaretin olması satın alma davranışınızı etkiler mi?	Kadın	84	.071	.3734	-1.019	.310
	Erkek	72	.139	.4536		

*p<0.05

Araştırmaya katılan çalışanların GDO'nun insan sağlığına ve çevreye olası etkilerine dönük görüşleri Tablo 3.8'de verilmiştir. GDO'nun insan sağlığına ve çevreye olası etkilerine yönelik sorulara verdikleri cevapların cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırılması için t-testi yapılmıştır. “GDO'nun insan sağlığını tehdit ettiğini düşünüyor musunuz?”, “GDO'yu çevreyi tehdit edici unsur olarak görüyor musunuz?” ve “GDO ülkelerin geleneksel tarımını tehdit ediyor mu?” sorularına verilen cevapların ortalamaları arasında cinsiyet değişkenine göre GDO bilgi düzeyi bakımından istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark saptanmamıştır. Araştırma bulguları, çalışanların GDO'nun insan sağlığına ve çevreye olası etkilerine yönelik verdikleri cevaplarda cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir.

Tablo 3.8 Çalışanların Cinsiyet Değişkenine Göre GDO'nun İnsan Sağlığına ve Çevreye Olası Etkilerine Yönelik Görüşleri

BİLGİ DÜZEYİ	CİNSİYET	N	\bar{X}	SS	t	p
9 GDO'nun insan sağlığını tehdit ettiğini düşünüyor musunuz?	Kadın	84	.167	.5109	-.918	.360
	Erkek	72	.250	.6224		
10 GDO'yu çevreyi tehdit edici unsur olarak görüyor musunuz?	Kadın	84	.321	.6970	-1.036	.302
	Erkek	72	.444	.7852		
16 GDO ülkelerin geleneksel tarımını tehdit ediyor mu?	Kadın	84	.262	.6608	1.539	.126
	Erkek	72	.125	.4421		

*p<0.05

Araştırmaya katılan çalışanların GDO'nun denetlenebilirliğine dönük görüşleri Tablo 3.9'da verilmiştir. GDO'nun denetlenebilirliğine yönelik sorulara verdikleri cevapların cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırılması için t-testi yapılmıştır. “GDO'ya karşı ülkemizde alınan önlemleri yeterli buluyor musunuz?”, “GDO'lu ürün üretimi faaliyetlerinin Bakanlık tarafında yeterince denetlendiğini düşünüyor musunuz?”, “İthal ürünlerdeki GDO durumunun Bakanlık tarafından yeterince denetlendiğini düşünüyor musunuz?” ve “GDO'lu tohum üretimine karşı ülkemizde herhangi bir önlem alındığını düşünüyor musunuz?” sorularına verilen cevapların ortalamaları arasında cinsiyet değişkenine göre GDO bilgi düzeyi bakımından istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark saptanmamıştır. Araştırma bulguları, çalışanların GDO'nun denetlenebilirliğine yönelik verdikleri cevaplarda cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir.

Tablo 3.9 Çalışanların Cinsiyet Değişkenine Göre GDO'nun Denetlenebilirliğine Yönelik Görüşleri

BİLGİ DÜZEYİ	CİNSİYET	N	\bar{X}	SS	t	p
11 GDO'ya karşı ülkemizde alınan önlemleri yeterli buluyor musunuz?	Kadın	84	1.083	.3184	-.608	.545
	Erkek	72	1.125	.5018		
12 GDO'lu ürün üretimi faaliyetlerinin Bakanlık tarafında yeterince denetlendiğini düşünüyor musunuz?	Kadın	84	1.190	.3950	.548	.585
	Erkek	72	1.153	.4645		
13 İthal ürünlerdeki GDO durumunun Bakanlık tarafından yeterince denetlendiğini düşünüyor musunuz?	Kadın	84	1.190	.4244	1.332	.185
	Erkek	72	1.097	.4491		
14 GDO'lu tohum üretimine karşı ülkemizde herhangi bir önlem alındığını düşünüyor musunuz?	Kadın	84	1.167	.4868	1.664	.098
	Erkek	72	1.028	.5559		

*p<0.05

3.4. Yaş Değişkenine Göre Çalışanların GDO Hakkındaki Bilgi ve Görüşleri

Araştırmaya katılan çalışanların GDO algısına dönük görüşleri Tablo 3.10'da verilmiştir. Çalışanların GDO algısına yönelik sorulara verdikleri cevaplar arasında yaş değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans analizi (One Way ANOVA) yapılmıştır. “Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO) hakkında yeterli bilgi sahibi olduğunuzu düşünüyor musunuz?”, “Hormonlu gıda ile GDO'lu gıda aynı mıdır?” ve “GDO ve küreselleşme arasında ilişki olduğunu düşünüyor musunuz?” sorularına verilen cevapların ortalamaları arasında yaş değişkenine göre GDO bilgi düzeyi bakımından istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark saptanmamıştır. Araştırma bulguları, çalışanların GDO algısına yönelik verdikleri cevaplarda yaş değişkenine göre istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir.

Tablo 3.10 Çalışanların Yaş Değişkenine Göre GDO Algısına Yönelik Görüşleri

BİLGİ DÜZEYİ	YAŞ	N	\bar{X}	SS	F	p
1 Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO) hakkında yeterli bilgi sahibi olduğunuzu düşünüyor musunuz?	25 Yaş ve Altı	11	1.182	.8739	1.323	.264
	26-30 Yaş	29	.655	.6695		
	31-35 Yaş	31	.742	.8152		
	36-40 Yaş	23	.783	.5184		
	41 Yaş ve Üstü	62	.823	.5874		
8 Hormonlu gıda ile GDO'lu gıda aynı mıdır?	25 Yaş ve Altı	11	1.091	.5394	1.069	.374
	26-30 Yaş	29	1.138	.5158		
	31-35 Yaş	31	1.129	.3408		
	36-40 Yaş	23	1.304	.5588		
	41 Yaş ve Üstü	62	1.048	.5560		
15 GDO ve küreselleşme arasında ilişki olduğunu düşünüyor musunuz?	25 Yaş ve Altı	11	.636	.9244	1.005	.407
	26-30 Yaş	29	.690	.9298		
	31-35 Yaş	31	.516	.8112		
	36-40 Yaş	23	.304	.6350		
	41 Yaş ve Üstü	62	.419	.7366		

*p<0.05

Araştırmaya katılan çalışanların GDO hakkında bilgilendirme ve tanıtım yeterliliğine dönük görüşleri Tablo 3.11’de verilmiştir. Çalışanların GDO hakkında bilgilendirme ve tanıtım yeterliliğine yönelik sorulara verdikleri cevaplar arasında yaş değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans analizi (One Way ANOVA) yapılmıştır. “GDO hakkında kurum ve kuruluşlarca yeterli sayıda bilgilendirme faaliyetinin gerçekleştiğini düşünüyor musunuz?”, “Bakanlık düzeyinde gerçekleştirilen GDO hakkında bilgilendirme çalışmalarının tüketiciler üzerinde farkındalık oluşturmada verimli bulmakta mısınız?”, “STK ve dernekler düzeyinde gerçekleştirilen GDO hakkında bilgilendirme çalışmalarının tüketiciler üzerinde etkili buluyor musunuz?”, “Üreticiler düzeyinde gerçekleştirilen GDO hakkında bilgilendirme çalışmalarının tüketici üzerinde farkındalık oluşturmada verimli bulmakta mısınız?”, “Satın alacağınız bir gıda ürününün etiketinde GDO’lu olduğunu gösteren bir işaretin olmasını ister misiniz?” ve “Ürünlerde GDO’lu olma durumunu gösteren bir işaretin olması satın alma davranışınızı etkiler mi?” sorularına verilen cevapların ortalamaları arasında yaş değişkenine göre GDO bilgi düzeyi bakımından istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark saptanmamıştır. Araştırma bulguları, çalışanların GDO hakkında bilgilendirme ve tanıtım yeterliliğine yönelik verdikleri cevaplarda yaş değişkenine göre istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir.

Tablo 3.11 Çalışanların Yaş Değişkenine Göre GDO Hakkında Bilgilendirme ve Tanıtım Yeterliliğine Yönelik Görüşleri

BİLGİ DÜZEYİ	YAŞ	N	\bar{X}	SS	F	p
2 GDO hakkında kurum ve kuruluşlarca yeterli sayıda bilgilendirme faaliyetinin gerçekleştiğini düşünüyor musunuz?	25 Yaş ve Altı	11	1.000	.0000	.425	.791
	26-30 Yaş	29	.966	.1857		
	31-35 Yaş	31	1.032	.1796		
	36-40 Yaş	23	1.000	.0000		
	41 Yaş ve Üstü	62	1.000	.2561		
3 Bakanlık düzeyinde gerçekleştirilen GDO hakkında bilgilendirme çalışmalarının tüketiciler üzerinde farkındalık oluşturmada verimli bulmakta mısınız?	25 Yaş ve Altı	11	1.000	.0000	.476	.753
	26-30 Yaş	29	.931	.5935		
	31-35 Yaş	31	1.000	.5774		
	36-40 Yaş	23	1.130	.5481		
	41 Yaş ve Üstü	62	1.048	.5560		
4 STK ve dernekler düzeyinde gerçekleştirilen GDO hakkında bilgilendirme çalışmalarının tüketiciler üzerinde etkili buluyor musunuz?	25 Yaş ve Altı	11	1.455	.5222	3.313	.012
	26-30 Yaş	29	1.034	.7311		
	31-35 Yaş	31	1.129	.6187		
	36-40 Yaş	23	1.261	.5408		
	41 Yaş ve Üstü	62	.855	.6490		
5 Üreticiler düzeyinde gerçekleştirilen GDO hakkında bilgilendirme çalışmalarının tüketici üzerinde farkındalık oluşturmada verimli bulmakta mısınız?	25 Yaş ve Altı	11	1.182	.7508	1.127	.346
	26-30 Yaş	29	.862	.6394		
	31-35 Yaş	31	1.097	.6509		
	36-40 Yaş	23	1.130	.5481		
	41 Yaş ve Üstü	62	.935	.6496		
6 Satın alacağınız bir gıda ürününün etiketinde GDO'lu olduğunu gösteren bir işaretin olmasını ister misiniz?	25 Yaş ve Altı	11	.091	.3015	2.331	.058
	26-30 Yaş	29	.069	.2579		
	31-35 Yaş	31	.000	.0000		
	36-40 Yaş	23	.000	.0000		
	41 Yaş ve Üstü	62	.000	.0000		
7 Ürünlerde GDO'lu olma durumunu gösteren bir işaretin olması satın alma davranışınızı etkiler mi?	25 Yaş ve Altı	11	.091	.3015	.769	.547
	26-30 Yaş	29	.207	.5593		
	31-35 Yaş	31	.129	.4995		
	36-40 Yaş	23	.087	.4170		
	41 Yaş ve Üstü	62	.048	.2821		

*p<0.05

Araştırmaya katılan çalışanların GDO'nun insan sağlığına ve çevreye olası etkilerine dönük görüşleri Tablo 3.12'de verilmiştir. Çalışanların GDO'nun insan sağlığına ve çevreye olası etkilerine yönelik sorulara verdikleri cevaplar arasında yaş değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans analizi (One Way ANOVA)

yapılmıştır. “GDO’nun insan sağlığını tehdit ettiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna verilen cevapların ortalamaları arasında yaş değişkenine göre GDO bilgi düzeyi bakımından istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark saptanmıştır. Ancak “GDO’yu çevreyi tehdit edici unsur olarak görüyor musunuz?” ve “GDO ülkelerin geleneksel tarımını tehdit ediyor mu?” sorularına verilen cevapların ortalamaları arasında yaş değişkenine göre GDO bilgi düzeyi bakımından istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark saptanmamıştır. Araştırma bulguları, çalışanların GDO’nun insan sağlığına ve çevreye olası etkilerine yönelik verdikleri cevaplarda yaş değişkenine göre istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir.

Tablo 3.12 Çalışanların Yaş Değişkenine Göre GDO’ nun İnsan Sağlığına ve Çevreye Olası Etkilerine Yönelik Görüşleri

BİLGİ DÜZEYİ	YAŞ	N	\bar{X}	SS	F	p
9 GDO’nun insan sağlığını tehdit ettiğini düşünüyor musunuz?	25 Yaş ve Altı	11	.273	.6467	4.826	.001*
	26-30 Yaş	29	.586	.8667		
	31-35 Yaş	31	.161	.4544		
	36-40 Yaş	23	.087	.4170		
	41 Yaş ve Üstü	62	.081	.3754		
10 GDO’yu çevreyi tehdit edici unsur olarak görüyor musunuz?	25 Yaş ve Altı	11	.364	.6742	3.139	.016
	26-30 Yaş	29	.793	.9403		
	31-35 Yaş	31	.355	.7094		
	36-40 Yaş	23	.217	.5997		
	41 Yaş ve Üstü	62	.258	.6512		
16 GDO ülkelerin geleneksel tarımını tehdit ediyor mu?	25 Yaş ve Altı	11	.455	.8202	1.280	.280
	26-30 Yaş	29	.310	.7123		
	31-35 Yaş	31	.226	.6170		
	36-40 Yaş	23	.130	.4577		
	41 Yaş ve Üstü	62	.113	.4474		

*p<0.05

Araştırmaya katılan çalışanların GDO’nun denetlenebilirliğine dönük görüşleri Tablo 3.13’te verilmiştir. Çalışanların GDO’nun denetlenebilirliğine yönelik sorulara verdikleri cevaplar arasında yaş değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans analizi (One Way ANOVA) yapılmıştır. “GDO’ ya karşı ülkemizde alınan önlemleri yeterli buluyor musunuz?” sorusuna verilen cevapların ortalamaları arasında yaş değişkenine göre GDO bilgi düzeyi bakımından istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark saptanmıştır. Ancak “GDO’lu ürün üretimi faaliyetlerinin Bakanlık tarafında yeterince

denetlendiğini düşünüyor musunuz?”, “İthal ürünlerdeki GDO durumunun Bakanlık tarafından yeterince denetlendiğini düşünüyor musunuz?” ve “GDO’lu tohum üretimine karşı ülkemizde herhangi bir önlem alındığını düşünüyor musunuz?” sorularına verilen cevapların ortalamaları arasında yaş değişkenine göre GDO bilgi düzeyi bakımından istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark saptanmamıştır. Araştırma bulguları, çalışanların GDO’nun denetlenebilirliğine yönelik verdikleri cevaplarda yaş değişkenine göre istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir.

Tablo 3.13 Çalışanların Yaş Değişkenine Göre GDO’ların Denetlenebilirliğine Yönelik Görüşleri

BİLGİ DÜZEYİ	YAŞ	N	\bar{X}	SS	F	p
11 GDO’ya karşı ülkemizde alınan önlemleri yeterli buluyor musunuz?	25 Yaş ve Altı	11	1.364	.5045	2.971	.021*
	26-30 Yaş	29	1.069	.3714		
	31-35 Yaş	31	1.226	.4973		
	36-40 Yaş	23	1.130	.4577		
	41 Yaş ve Üstü	62	1.000	.3136		
12 GDO’lu ürün üretimi faaliyetlerinin Bakanlık tarafında yeterince denetlendiğini düşünüyor musunuz?	25 Yaş ve Altı	11	1.364	.5045	2.157	.077
	26-30 Yaş	29	1.138	.4411		
	31-35 Yaş	31	1.323	.4752		
	36-40 Yaş	23	1.130	.4577		
	41 Yaş ve Üstü	62	1.097	.3488		
13 İthal ürünlerdeki GDO durumunun Bakanlık tarafından yeterince denetlendiğini düşünüyor musunuz?	25 Yaş ve Altı	11	1.182	.4045	1.866	.119
	26-30 Yaş	29	1.241	.4355		
	31-35 Yaş	31	1.226	.4973		
	36-40 Yaş	23	1.217	.5184		
	41 Yaş ve Üstü	62	1.032	.3607		
14 GDO’lu tohum üretimine karşı ülkemizde herhangi bir önlem alındığını düşünüyor musunuz?	25 Yaş ve Altı	11	1.000	.6325	2.269	.897
	26-30 Yaş	29	1.138	.5158		
	31-35 Yaş	31	1.097	.5388		
	36-40 Yaş	23	1.174	.5762		
	41 Yaş ve Üstü	62	1.081	.4892		

*p<0.05

3.5. Eğitim Durumu Değişkenine Göre Çalışanların GDO Hakkındaki Bilgi ve Görüşleri

Araştırmaya katılan çalışanların GDO algısına dönük görüşleri Tablo 3.14’te verilmiştir. Çalışanların GDO algısına yönelik sorulara verdikleri cevaplar arasında eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans

analizi (One Way ANOVA) yapılmıştır. “Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO) hakkında yeterli bilgi sahibi olduğunuzu düşünüyor musunuz?”, “Hormonlu gıda ile GDO’lu gıda aynı mıdır?” ve “GDO ve küreselleşme arasında ilişki olduğunu düşünüyor musunuz?” sorularına verilen cevapların ortalamaları arasında eğitim durumu değişkenine göre GDO bilgi düzeyi bakımından istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark saptanmamıştır. Araştırma bulguları, çalışanların GDO algısına yönelik verdikleri cevaplarda eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir.

Tablo 3.14 Çalışanların Eğitim Durumu Değişkenine Göre GDO Algısına Yönelik Görüşleri

BİLGİ DÜZEYİ	EĞİTİM DURUMU	N	\bar{X}	SS	F	p
1 Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO) hakkında yeterli bilgi sahibi olduğunuzu düşünüyor musunuz?	Ortaöğretim	24	.708	.6903	.379	.824
	Ön Lisans	21	.905	.7003		
	Lisans	72	.819	.6353		
	Yüksek Lisans	32	.719	.6832		
	Doktora	7	.857	.8997		
8 Hormonlu gıda ile GDO’lu gıda aynı mıdır?	Ortaöğretim	24	1.042	.6903	.175	.951
	Ön Lisans	21	1.143	.6547		
	Lisans	72	1.139	.4536		
	Yüksek Lisans	32	1.125	.4212		
	Doktora	7	1.143	.3780		
15 GDO ve küreselleşme arasında ilişki olduğunu düşünüyor musunuz?	Ortaöğretim	24	.958	.8587	3.843	.005
	Ön Lisans	21	.616	.9207		
	Lisans	72	.306	.6422		
	Yüksek Lisans	32	.531	.8793		
	Doktora	7	.143	.3780		

*p<0.05

Araştırmaya katılan çalışanların GDO hakkında bilgilendirme ve tanıtım yeterliliğine dönük görüşleri Tablo 3.15’te verilmiştir. Çalışanların GDO hakkında bilgilendirme ve tanıtım yeterliliğine yönelik sorulara verdikleri cevaplar arasında eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans analizi (One Way ANOVA) yapılmıştır. “GDO hakkında kurum ve kuruluşlarca yeterli sayıda bilgilendirme faaliyetinin gerçekleştirildiğini düşünüyor musunuz?”, “Bakanlık düzeyinde gerçekleştirilen GDO hakkında bilgilendirme çalışmalarının tüketiciler üzerinde farkındalık oluşturmada verimli bulmakta mısınız?”, “STK ve dernekler düzeyinde gerçekleştirilen GDO hakkında bilgilendirme

çalışmalarının tüketiciler üzerinde etkili buluyor musunuz?”, “Üreticiler düzeyinde gerçekleştirilen GDO hakkında bilgilendirme çalışmalarının tüketici üzerinde farkındalık oluşturmada verimli bulmakta mısınız?” ve “Ürünlerde GDO’lu olma durumunu gösteren bir işaretin olması satın alma davranışınızı etkiler mi?” sorularına verilen cevapların ortalamaları arasında eğitim durumu değişkenine göre GDO bilgi düzeyi bakımından istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark saptanmamıştır. Araştırma bulguları, çalışanların GDO hakkında bilgilendirme ve tanıtım yeterliliğine yönelik verdikleri cevaplarda eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir.

Tablo 3.15 Çalışanların Eğitim Durumu Değişkenine Göre GDO Hakkında Bilgilendirme ve Tanıtım Yeterliliğine Yönelik Görüşleri

BİLGİ DÜZEYİ	EĞİTİM DURUMU	N	\bar{X}	SS	F	P
2 GDO hakkında kurum ve kuruluşlarca yeterli sayıda bilgilendirme faaliyetinin gerçekleştiğini düşünüyor musunuz?	Ortaöğretim	24	.917	.2823	1.381	.243
	Ön Lisans	21	1.000	.0000		
	Lisans	72	1.014	.2051		
	Yüksek Lisans	32	1.031	.1768		
	Doktora	7	1.000	.0000		
3 Bakanlık düzeyinde gerçekleştirilen GDO hakkında bilgilendirme çalışmalarının tüketiciler üzerinde farkındalık oluşturmada verimli bulmakta mısınız?	Ortaöğretim	24	.958	.6241	.715	.583
	Ön Lisans	21	.952	.5896		
	Lisans	72	1.014	.5171		
	Yüksek Lisans	32	1.094	.5303		
	Doktora	7	1.286	.4880		
4 STK ve dernekler düzeyinde gerçekleştirilen GDO hakkında bilgilendirme çalışmalarının tüketiciler üzerinde etkili buluyor musunuz?	Ortaöğretim	24	.750	.6079	3.117	.017
	Ön Lisans	21	1.190	.6796		
	Lisans	72	.986	.6389		
	Yüksek Lisans	32	1.313	.6445		
	Doktora	7	1.000	.5774		
5 Üreticiler düzeyinde gerçekleştirilen GDO hakkında bilgilendirme çalışmalarının tüketici üzerinde farkındalık oluşturmada verimli bulmakta mısınız?	Ortaöğretim	24	.833	.6370	1.045	.386
	Ön Lisans	21	.905	.7003		
	Lisans	72	1.014	.6606		
	Yüksek Lisans	32	1.094	.5303		
	Doktora	7	1.286	.7559		
6 Satın alacağımız bir gıda ürününün etiketinde GDO’lu olduğunu gösteren bir işaretin olmasını ister misiniz?	Ortaöğretim	24	.042	.2041	1.452	.220
	Ön Lisans	21	.000	.0000		
	Lisans	72	.000	.0000		
	Yüksek Lisans	32	.063	.2459		
	Doktora	7	.000	.0000		
7 Ürünlerde GDO’lu olma durumunu gösteren bir işaretin olması satın alma davranışınızı etkiler mi?	Ortaöğretim	24	.167	.5647	.332	.856
	Ön Lisans	21	.095	.3008		
	Lisans	72	.111	.4613		
	Yüksek Lisans	32	.063	.2459		
	Doktora	7	.000	.0000		

*p<0.05

Araştırmaya katılan çalışanların GDO'nun insan sağlığına ve çevreye olası etkilerine dönük görüşleri Tablo 3.16'da verilmiştir. Çalışanların GDO'nun insan sağlığına ve çevreye olası etkilerine yönelik sorulara verdikleri cevaplar arasında eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans analizi (One Way ANOVA) yapılmıştır. "GDO'nun insan sağlığını tehdit ettiğini düşünüyor musunuz?", "GDO'yu çevreyi tehdit edici unsur olarak görüyor musunuz?" ve "GDO ülkelerin geleneksel tarımını tehdit ediyor mu?" sorularına verilen cevapların ortalamaları arasında eğitim durumu değişkenine göre GDO bilgi düzeyi bakımından istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark saptanmamıştır. Araştırma bulguları, çalışanların GDO'nun insan sağlığına ve çevreye olası etkilerine yönelik verdikleri cevaplarda eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir.

Tablo 3.16 Çalışanların Eğitim Durumu Değişkenine Göre GDO' nun İnsan Sağlığına ve Çevreye Olası Etkilerine Yönelik Görüşleri

BİLGİ DÜZEYİ	EĞİTİM DURUMU	N	\bar{X}	SS	F	p
9 GDO'nun insan sağlığını tehdit ettiğini düşünüyor musunuz?	Ortaöğretim	24	.375	.7109	1.836	.125
	Ön Lisans	21	.286	.7171		
	Lisans	72	.083	.3658		
	Yüksek Lisans	32	.313	.6927		
	Doktora	7	.143	.3780		
10 GDO'yu çevreyi tehdit edici unsur olarak görüyor musunuz?	Ortaöğretim	24	.375	.6469	.747	.561
	Ön Lisans	21	.381	.8047		
	Lisans	72	.292	.6594		
	Yüksek Lisans	32	.563	.9136		
	Doktora	7	.429	.7868		
16 GDO ülkelerin geleneksel tarımını tehdit ediyor mu?	Ortaöğretim	24	.333	.7020	.904	.464
	Ön Lisans	21	.095	.4364		
	Lisans	72	.139	.5120		
	Yüksek Lisans	32	.281	.6342		
	Doktora	7	.286	.7559		

*p<0.05

Araştırmaya katılan çalışanların GDO'nun denetlenebilirliğine dönük görüşleri Tablo 3.17'de verilmiştir. Çalışanların GDO'nun denetlenebilirliğine yönelik sorulara verdikleri cevaplar arasında eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans analizi (One Way ANOVA) yapılmıştır. "GDO'ya karşı ülkemizde alınan önlemleri yeterli buluyor musunuz?", "GDO'lu ürün üretimi faaliyetlerinin Bakanlık tarafında yeterince denetlendiğini düşünüyor musunuz?", "İthal ürünlerdeki GDO

durumunun Bakanlık tarafından yeterince denetlendiğini düşünüyor musunuz?” ve “GDO’lu tohum üretimine karşı ülkemizde herhangi bir önlem alındığını düşünüyor musunuz?” sorularına verilen cevapların ortalamaları arasında eğitim durumu değişkenine göre GDO bilgi düzeyi bakımından istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark saptanmamıştır. Araştırma bulguları, çalışanların GDO’nun denetlenebilirliğine yönelik verdikleri cevaplarda eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir.

Tablo 3.17 Çalışanların Eğitim Durumu Değişkenine Göre GDO’ların Denetlenebilirliğine Yönelik Görüşleri

BİLGİ DÜZEYİ	EĞİTİM DURUMU	N	\bar{X}	SS	F	p
11 GDO’ya karşı ülkemizde alınan önlemleri yeterli buluyor musunuz?	Ortaöğretim	24	1.042	.3586	.932	.447
	Ön Lisans	21	1.095	.4364		
	Lisans	72	1.069	.3873		
	Yüksek Lisans	32	1.188	.4709		
	Doktora	7	1.286	.4880		
12 GDO’lu ürün üretimi faaliyetlerinin Bakanlık tarafında yeterince denetlendiğini düşünüyor musunuz?	Ortaöğretim	24	1.083	.4082	1.391	.240
	Ön Lisans	21	1.286	.4629		
	Lisans	72	1.125	.3729		
	Yüksek Lisans	32	1.281	.5227		
	Doktora	7	1.143	.3780		
13 İthal ürünlerdeki GDO durumunun Bakanlık tarafından yeterince denetlendiğini düşünüyor musunuz?	Ortaöğretim	24	1.125	.4484	.698	.594
	Ön Lisans	21	1.143	.3586		
	Lisans	72	1.125	.4729		
	Yüksek Lisans	32	1.250	.4399		
	Doktora	7	1.000	.0000		
14 GDO’lu tohum üretimine karşı ülkemizde herhangi bir önlem alındığını düşünüyor musunuz?	Ortaöğretim	24	1.167	.5647	.696	.596
	Ön Lisans	21	1.190	.4024		
	Lisans	72	1.028	.5027		
	Yüksek Lisans	32	1.156	.6278		
	Doktora	7	1.143	.3780		

*p<0.05

SONUÇ

Daha verimli bitki çeşitleri ve hayvan ırkları geliştirmek amacıyla yaygın olarak klasik ıslah yöntemi kullanılmaktadır. Klasik Islah yöntemlerinin uzun zaman alır, maliyeti yüksektir ve başarısı insan ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde değildir. Teknolojik ilerlemeye dayalı olarak ve teknolojinin biyolojik çalışmalarda da kullanımının yaygınlaşmasına bağlı olarak klasik ıslah yöntemlerinden daha etkin ıslah yöntemleri geliştirilmiştir. Bu geliştirilmiş yöntemler kullanılarak bir canlı türüne başka bir canlıdan türünden gen aktarılır bir türün kalımsal olarak belirli özellikleri değiştirilebilmektedir. Bu tür yeni bitki, hayvan veya mikroorganizmalara Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO) denilmektedir.

Akdeniz Üniversitesi çalışanlarını kapsayan bu araştırmaya katılan çalışanların %53.8'i kadındır. Çalışmaya katılanların %39.7'si 41 ve üstü yaş grubundadır ve %46.2'si ile lisans mezundur.

Çalışanların %51.3'ü GDO hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığını düşünmektedir. Çalışanların %96.2'si GDO hakkında kurum ve kuruluşlarca yeterli bilgilendirme yapılmadığını belirtmişlerdir. Çalışanların %87.2'si GDO'nun insan sağlığını tehdit ettiğini ve çevreye zararlı olduğunu düşünmektedir. Çalışanların %82.1'i GDO'yu tehlikeli bulanlar GDO'ya karşı ülkemizde yeterli önlem alınmadığını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan çalışanların GDO'yu olumsuz olarak algıladıkları, kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan GDO hakkında bilgilendirme ve tanıtım faaliyetlerini yeterli bulmadıkları, GDO'nun insan sağlığına ve çevreye olası etkilerine yönelik olumsuz düşünceye sahip oldukları ve GDO'nun denetlenebilirliğine yönelik önlemleri eksik buldukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Çalışanların demografik özelliklerine göre cinsiyet, yaş ve eğitim değişkenleri açısından GDO algısı, GDO hakkında bilgilendirme ve tanıtım yeterliliği, GDO'nun insan sağlığına ve çevreye olası etkileri ve GDO'nun denetlenebilirliğinde gruplar arası anlamlı bir fark tespit edilmiştir.

Çalışanların GDO ile ilgili bilgileri duyum seviyesindedir. Köklü bir bilgi sahibi değillerdir. GDO'nun daha bilinir olmasını sağlamak için ilgili kurumların bu konuda faaliyetlerinin yaygınlaşması önerilebilir. Çalışma bulguları yapılacak benzer çalışmalar açısından bir kıyas noktası oluşturacaktır.

KAYNAKÇA

- Abacı, Z. M. ve Abacı, Z. T. (2014). İnönü Üniversitesi Biyoloji ve Gıda Mühendisliği Bölümü Öğrencilerinde Genetiği Değiştirilmiş Organizma Bilinci ve Bilgi Düzeyi. *Iğdır Üni. Fen Bilimleri Enst. Der.*, 4(2), 31-37. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/417200> adresinden alındı
- Akgönül, B., Erem, C., Çınar, D. ve Halimoğlu, G. (2007). *Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar*. 04 09, 2019 tarihinde <http://kisi.deu.edu.tr/bulent.cavas/ders/bok1.doc> adresinden alındı
- As, Ö. (2009). Ayn Konusu: Genetiği Değiştirilmiş Ürünler. *Gıda Dergisi*, 6, 10-20.
- Aslan, D. ve Şengelen, M. (2010). *Farklı Boyutlarıyla Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar*. Ankara. <http://static.ato.org.tr/fs/4f4f776f67cde9021d000002/gdo.pdf> adresinden alındı
- Ergin, A., Uzun, S. ve Bozkurt, A. İ. (2015). Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin genetiği değiştirilmiş organizmalarla ilgili bilgi ve görüşleri. *Pamukkale Tıp Dergisi*, 8(2), 92-98.
- Greenpeace. (2011, 11 02). *Türkiye'de GDO gerçeği*. 04 09, 2019 tarihinde Greenpeace Akdeniz: <http://www.greenpeace.org/turkey/tr/news/turkiyede-gdo-gercegi-021111/> adresinden alındı
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Korkut, D. ve Soysal, A. (2013). *Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar*. Ankara: Halk Sağlığı Uzmanları Derneği (HASUDER). 04 02, 2019 tarihinde http://www.evreninsirlari.net/dosyalar/127_s10_01.pdf adresinden alındı
- Nakip, M. ve Yaraş, E. (2017). *SPSS Uygulamalı Pazarlama Araştırmaları Teknikleri* (4. Baskı b.). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Özer, I. (2003). Genetik Yapısı Değiştirilmiş Besinler. *Klinik Pediatri*, 2, 74-77. <http://www.klinikpediatri.org/article/viewFile/395/379> adresinden alındı
- Saldamlı, İ. ve Uygun, Ü. (2000). Genetik Modifikasyon Teknolojisi ve Uygulanabilirliği. *Gıda*, 61, 95-96.
- Serageldin, İ. (1999). *Biotechnology and Food Security in the 21st Century*. Biotech-Info: http://www.biotech-info.net/biotech_security.html adresinden alındı
- Tahmaz, G. S. ve Özkaya, F. D. (2017). Tüketicinin GDO Algısı: Ankara İli Örneği. *Yönetim, Ekonomi ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 31-40.
- Yanpar, H., Müftüoğlu, S. ve Saka, M. (2018). Ankara'da Yaşayan Üniversite Öğrencilerinin Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar ile İlgili Bakış Açısının Değerlendirilmesi. *Adnan Menders Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(1), 12-20.
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.

- Yılmaz, B., Üner, A. K. ve Ercan, A. (2015). Üniversite öğrencilerinin biyoteknoloji ve genetiği değiştirilmiş gıdalar ile ilgili tutumları. *Akademik Gastroenteroloji Dergisi*, 14(2), 64-71.
- Yılmaz, İ. ve Yılmaz, E. (2012). GDO Yoksulluk İçin Çözüm mü? Sağlık İçin Tehdit mi? 10. *Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi 5-7 Eylül 2012*, (s. 499-500). Konya. <http://www.tarimarsiv.com/wp-content/uploads/2017/04/525-534.pdf> adresinden alındı

EK 1 – Anket Formu**ANKET FORMU**

Değerli katılımcı “Akdeniz Üniversitesi Çalışanlarının Genetiği Değiştirilmiş Organizma Algısı ” yüksek lisans tez çalışması ile ilgili hazırlanan bu ankette yer alan her soruya ait cevaplarınızı en iyi temsil ettiğini düşündüğünüz ifadeyi X ile işaretleyiniz. Toplanacak veri tamamen bilimsel araştırma amacıyla kullanılacaktır. Değerli vaktinizi ayırdığınız için teşekkür ederim.

Danışman

Prof. Dr. Ahmet BAYANER

Gülsüm YILDIRIM

Demografik Bilgi

Cinsiyet:

Kadın Erkek

Yaşınız:

Eğitim Durumunuz: İlköğretim Ortaöğretim Ön Lisans Lisans Yüksek Lisans Doktora **Not:** Anket soruları arka sayfadadır.

	EVET	HAYIR	KARARSIZIM
1- Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO) hakkında yeterli bilgi sahibi olduğunuzu düşünüyor musunuz?			
2- GDO hakkında kurum ve kuruluşlarca yeterli sayıda bilgilendirme faaliyetinin gerçekleştiğini düşünüyor musunuz?			
3- Bakanlık düzeyinde gerçekleştirilen GDO hakkında bilgilendirme çalışmalarının tüketiciler üzerinde farkındalık oluşturmada verimli bulmakta mısınız?			
4- STK ve dernekler düzeyinde gerçekleştirilen GDO hakkında bilgilendirme çalışmalarının tüketiciler üzerinde etkili buluyor musunuz?			
5- Üreticiler düzeyinde gerçekleştirilen GDO hakkında bilgilendirme çalışmalarının tüketici üzerinde farkındalık oluşturmada verimli bulmakta mısınız?			
6- Satın alacağınız bir gıda ürününün etiketinde GDO'lu olduğunu gösteren bir işaretin olmasını ister misiniz?			
7- Ürünlerde GDO'lu olma durumunu gösteren bir işaretin olması satın alma davranışınızı etkiler mi?			
8- Hormonlu gıda ile GDO'lu gıda aynı mıdır?			
9- GDO'nun insan sağlığını tehdit ettiğini düşünüyor musunuz?			
10- GDO'yu çevreyi tehdit edici unsur olarak görüyor musunuz?			
11- GDO' ya karşı ülkemizde alınan önlemleri yeterli buluyor musunuz?			
12- GDO'lu ürün üretimi faaliyetlerinin Bakanlık tarafında yeterince denetlendiğini düşünüyor musunuz?			
13- İthal ürünlerdeki GDO durumunun Bakanlık tarafından yeterince denetlendiğini düşünüyor musunuz?			
14- GDO'lu tohum üretimine karşı ülkemizde herhangi bir önlem alındığını düşünüyor musunuz?			
15- GDO ve küreselleşme arasında ilişki olduğunu düşünüyor musunuz?			
16- GDO ülkelerin geleneksel tarımını tehdit ediyor mu?			

EK 2 – Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Kararı

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu
KARAR

Toplantı Tarih : 03/01/2019

Karar Sayısı : 02

Üniversitemiz İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü öğretim üyesi **Prof. Dr. Ahmet BAYANER**'in danışmanlığını, **Gülsüm YILDIRIM**'in araştırmacılığını üstlendiği, "*Tüketicilerin Genetiği Değiştirilmiş Organizma Algısı: Akdeniz Üniversitesi Örneği*" başlıklı tez çalışması kapsamında kullanılacak olan anket çalışmasının uygunluğunun görüşülmesi istemi.

Üniversitemiz İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü öğretim üyesi **Prof. Dr. Ahmet BAYANER**'in danışmanlığını, **Gülsüm YILDIRIM**'in araştırmacılığını üstlendiği, "*Tüketicilerin Genetiği Değiştirilmiş Organizma Algısı: Akdeniz Üniversitesi Örneği*" konulu anket çalışmasının, fikri hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğun başvurucaya ait olmak üzere, proje süresince uygulanmasının etik olarak **uygun olduğuna** oy birliği ile karar verilmiştir.

Başkan
Prof. Dr.
Osman ERAVŞAR

Üye

Prof. Dr.
Ahmet BAYANER
(A.Ü. Bilimsel Araştırma ve Yayın
Etiği Yönergesinin 9/6 maddesi
gereği kararın görüşüldüğü
toplantıya katılmamıştır)

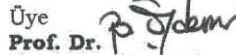

Üye
Prof. Dr.
Hilmi DEMİRKAYA

Üye
Prof. Dr.
Mustafa ŞEKER

Üye

Prof. Dr.
Bahattin ÖZDEMİR

Üye
Prof. Dr.
Adnan DÖNMEZ

Üye
Prof. Dr.
Abdullah KARAÇAĞ
(imza)

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Gülsüm KÖROĞLU
Doğum Yeri - Tarihi	Antalya - 26.08.1991
E-Posta	gulsum_0732@hotmail.com
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	75.Yıl Cumhuriyet Lisesi
Lisans	Süleyman Demirel Üniversitesi
Yabancı Dil / Diller	İngilizce
İŞ DENEYİMİ	
Çalıştığı Kurumlar	Güneş Koleji, Bilişim Teknolojileri Öğretmeni